

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ
НА ОБЩИНА КРУШАРИ ЗА 2018 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
2. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ И В ЧАСТНОСТ ПРОМЕНЕТЕ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ УСЛОВИЯ В ОБЩИНАТА	7
3. ИЗПЪЛНЕНИ ПРОЕКТИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОПР КРУШАРИ	12
3.1. Обща характеристика на изпълнените проекти и инициативи	12
3.2. Обобщение на изпълнените и неизпълнените проекти и инициативи по специфични цели и мерки	14
4. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ	25
5. ДЕЙСТВИЯТА, ПРЕДПРИЕТИ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	33
5.1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни	33
5.2. Проблеми, възникнали в процеса на прилагане на общинския план за развитие през 2018 г.	35
5.3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на ОПР Крушари.....	35
5.4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми, включително мерки за ограничаване изменението	36
5.5. Мерките за прилагане принципа на партньорство	37
5.6. Резултатите от извършени оценки към края на съответната година.....	38
6. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ	39
ПРИЛОЖЕНИЕ 1. СПИСЪК С ПРОЕКТИТЕ В ОБЩИНА КРУШАРИ ПРЕЗ 2018 Г.....	41

ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Демографска характеристика по данни на НСИ.....	8
Таблица 2. Състояние на пазара на труда по данни на НСИ.....	9
Таблица 3. Образователна и здравна характеристика по данни на НСИ	9
Таблица 4. Икономическа характеристика по данни на НСИ.....	11
Таблица 5. Обща характеристика на изпълнените проекти.....	12
Таблица 6. Индикатори за наблюдение на ОПР Крушари	25

ФИГУРИ

Фигура 1. Брой проекти и средна стойност по приоритети.....	13
Фигура 2. Разпределение на финансовите ресурси по приоритети.....	14

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад представя резултатите от изпълнението на Общинския план за развитие 2014-2020 г. (ОПР) на община Крушари за периода от 01.01.2018 - 31.12.2018г. Той е изготвена от „Институт за управление на програми и проекти“ ООД (Изпълнител) в съответствие с нормативните изисквания и в изпълнение на договор с администрацията на община Крушари (Възложител).

Общинският план за развитие на община Крушари за периода 2014-2020 г. е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за формиране и провеждане на устойчиво и балансирано местно развитие на териториалната общност. Документът очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината за период от седем години. Напредъкът по реализацията на Общинския план се отчита чрез годишни доклади по чл. 91, ал. 2 от ППЗРР, на основата на данните от действащата система за наблюдение и оценка на Общинския план за развитие.

Наблюдението и оценката на изпълнението на ОПР са насочени към постигане на ефективно и ефикасно стратегическо планиране, програмиране, управление и ресурсно осигуряване на националната политика за регионално развитие и нейното практическо осъществяване на регионално, областно и общинско ниво. Оценката на резултатите от изпълнението на Общинския план за развитие представлява информационна основа за наблюдението и оценка на съответната Областна стратегия за развитие, Регионалния план за развитие и като обобщен резултат на Националната стратегия за регионално развитие (чл. 31, ал. 1 във връзка с чл. 9 от ЗРР). Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите за регионално и местно развитие, съгласно определени физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление, както и мерките за осигуряване на информация и публичност за изпълнението на документите за стратегическо планиране (чл. 77, ППЗРР). За постигане целите на наблюдението се изгражда система, която отговаря на специфичните условия и организация за изпълнение на Общинския план за развитие (чл. 78, ППЗРР).

Орган за наблюдение на Общинския план за развитие е Общинският съвет. В процеса на наблюдението, Общинският съвет осигурява участието на заинтересованите страни (организации, физически и юридически лица), при спазване на принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие, като за постигнатите резултати се разработва годишен доклад.

Мониторингът (наблюдението) и контролът на изпълнението на Общинския план за развитие са неразделна част от общия процес на реализиране на публични политики. Мониторингът осигурява ефективно и ефикасно изпълнение на различни секторни и тематични политики за развитие, които са част от мандата на местното самоуправление и гарантира широк обществен достъп до тях. Процесът на мониторинг изисква набирането на количествени и качествени данни за почти непрекъснатия процес по изпълнение на

съответните проекти и политиките, които те прилагат. В резултат на този процес се определят необходимите корективни действия при липса на прогрес. Мониторингът се стреми да предостави на компетентните местни органи (Общински съвет – Крушари, Кмета на общината, служителите от общинска администрация), както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество), своевременна информация за напредъка, или липсата на напредък, по заложените в плана цели и мерки. Основната цел е да се идентифицират отклоненията или проблемите при изпълнението на поставените задачи, като по този начин се подобри осъществяването на плана/политиката и се подобри по-нататъшната реализация. В резултат на осъществяването на мониторинга могат да се направят необходимите промени в начина на изпълнение на политиките. Целият този процес на наблюдение има особено важна роля при дългосрочните политики и програми, които се реализират в няколко времеви фази, отнасят се до различни икономически сектори и засягат различни територии и население.

Правната рамка на процеса на мониторинг, контрол и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие се съдържа в Закона за регионалното развитие (ЗРР) и Правилника за неговото прилагане (ППЗРР). Съгласно чл. 23 от ЗРР кметът на общината:

- ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на общинския план за развитие;
- организира изграждането, поддържането и оперирането на единната информационна система за управление на регионалното развитие на територията на общината;
- представя годишен доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие за одобряване от общинския съвет;
- осигурява публичност и прозрачност на общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му.

Общински съвет – Крушари одобрява годишните доклади за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие по предложение на кмета на общината. Съгласно чл. 91, ал. 8 от ППЗРР, годишният доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие съдържа:

1. Общите условия за изпълнение на ОПР и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;
2. Постигнатият напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР въз основа на индикаторите за наблюдение;
3. Предприети действия за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на ОПР;
4. Изпълнени проекти, допринасящи за изпълнението на ОПР и ОСР;
5. Заключение и предложения.

Настоящият доклад представя резултатите от наблюдението и изпълнението на ОПР 2014-2020 г. на община Крушари за периода 01.01.2018 - 31.12.2018 г. Докладът е разработен в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие и Правилника за неговото прилагане и съответните приложими нормативни и поднормативни актове. В процеса на разработване на доклада са използвани следните информационни източници: Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН 2020); официални данни и статистическа информация от НСИ, ТСБ - гр. Добрич, ДБТ - гр. Крушари, ОДЗ – гр. Добрич; интернет сайтове и портали – Община Крушари, ОПОС, ОПДУ, ОПРР, ОПРЧР, ОПИК, ПРСР; информация, предоставена от дирекциите и отделите на Общинска администрация – Крушари.

2. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ И В ЧАСТНОСТ ПРОМЕНЕТЕ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ УСЛОВИЯ В ОБЩИНАТА

Общите условия за изпълнение на общинския план за развитие отразяват актуалната социално-икономическа ситуация в община Крушари и област Добрич. Социалната и икономическата характеристика в периода след разработването на ОПР Крушари определят възможностите и ограниченията за неговото своевременно изпълнение. Анализването на общите условия може да разкрие две основни обстоятелства:

1. значителни социално-икономически промени, които са довели до съществено изменение на условията и средата за изпълнение на ОПР;
2. социално-икономически фактори, които оказват влияние върху темповете и степента за изпълнение на ОПР.

Ключовите показатели на общинското развитие са систематизирани и представени в сравнителен план между референтни стойности за 2012 г. (или последната, заложена в аналитичната част на ОПР Крушари) и 2017 г. (или последните актуални данни преди разработването на Годишния доклад, тъй като към момента на разработване на доклада не са налични данни за отчетната година от Националния статистически институт). Добавени са и референтни стойности общо за област Добрич, с оглед проследяването на различията между общината и усредненото положение за областта.

Демографските показатели разкриват продължаващото намаляване на населението в общината – от 4 510 през 2012 г. до 4 042 през 2017 г. Това означава негативна разлика от -10,38%, и че през 2017 г. в община Крушари живеят 2,29% от населението на област Добрич. Общият демографски ресурс на общината е разпределен във възрастовите групи както следва – 18,16% са в подтрудолюбна; 56,80% - в трудолюбна; 25,04 – в надтрудолюбна възраст. Референтното съотношение за област Добрич е 15,09%/59,57%/25,34%. По този начин община Крушари се отличава с по-благоприятна демографска структура поради по-високия дял на подтрудолюбното население. По-благоприятната демографска ситуация в сравнение с областното ниво се определя и от важния коефициент на демографското заместване, който измерва съотношението между лицата във възрастовата група от 15 до 19 години и тези от 60 до 64 г. През 2017 г., 228 души влизат (или предстои да влязат) на пазара на труда и заместват 292 души, които преминават в пенсионна възраст. Така коефициентът на демографско заместване е 78,08% – на всеки 100 лица, напускащи пазара на труда, съответстват 78 лица, които стават част от трудолюбното население. Референтното число за област Добрич спада до 64 лица. Въпреки този положителен резултат, в рамките на само 5 години коефициентът на демографското заместване в общината спада от 99 до 78. Бързото и драстично влошаване на коефициента може да се дължи както на постепенното намаляване на раждаемостта, което всяка следваща година води до по-малък брой на децата и на младежите между 15 и 19 години, така и на миграцията на семейства в общини с повече икономически възможности. Действително механичният прираст през 2012 г. е положителен – +8,40% или 38 заселени лица през цялата година, докато през 2017 г. е отрицателен с -11,15% или 46 души,

напуснали общината. Раждаемостта също отчетливо намалява за десетгодишния период от 2007 до 2017 г. През 2007 г. живородените деца са 58, през 2012 са 57, а през 2017 г. са вече само 42. Това предопределя и бъдещо намаление на подтрудопособното население и в частност на коефициента на демографското заместване. Влошаването на естествения прираст е от -8,40% през 2012 г. до -9,21% през 2017 г., с което общината отстъпва от средното положение за областта с -8,73% за 2017 г.

Таблица 1. Демографска характеристика по данни на НСИ

Показател	Мярка	Община Крушари		Област Добрич
Демография - година		2012	2017	2017
Население към 31.12. - общо	брой	4 510	4 042	176 145
Подтрудопособно	брой	853	734	26 588
Трудопособно	брой	2 571	2 296	104 922
Надтрудопособно	брой	1 086	1 012	44 635
Коефициент на естествен прираст (на 1 000 души от населението)	‰	-8,40	-9,21	-8,73
Дял на подтрудопособното население от общото население	%	18,91	18,16	15,09
Коефициент на демографско заместване (отношение на населението във възрастовата група 15-19 и възрастовата група 60-64, %)	%	99,70	78,08	64,51

Данните на НСИ относно броя на регистрираните безработни лица в бюрата по труда за 2012 и 2016 г. показват значително намаление – от 1 169 до 370 души. Намаляват безработните и по двете важни категории - Регистрирани безработни лица - на възраст до 29 години вкл. и Регистрирани безработни лица - с регистрация повече от една година. Въпреки тази промяна на абсолютните стойности, равнището на безработица намалява с по-малко от 3% - от 31,92% до 29,02%. Това е в зависимост от общото намаление на населението за наблюдавания период. От друга страна, за съжаление, липсва актуална информация за икономическата активност на населението, която да посочи дали намалението в броя на регистрираните безработни се дължи на започната работа или на липса на регистрация на безработните в бюрото по труда. По данни на Дирекция „Бюро по труда“ в град Добрич, за 2018 година регистрираните безработни са още по-малко – 182 лица. Бюрото по труда посочва и по-ниско равнище на безработицата – от 14,3%, а в подкрепа на положителната промяна през 2018 г. са реализирани редица мерки за осигуряване на заетост:

1. Извън субсидираната заетост, за 2018 г. са разкрити 66 нови работни места;
2. Сключени са два договора с работодатели за насърчаване на заетостта в рамките на ОПРЧР;

3. Безработните лица, включени в програми за заетост са както следва – 24 лица по ОПРЧР; 16 лица по Регионалната програма за заетост и 1 лице по други мерки за насърчаване на заетостта. В допълнение, 21 безработни са включени в инициативи за квалификация и преквалификация.

Таблица 2. Състояние на пазара на труда по данни на НСИ

Показател	Мярка	Община Крушари		Област Добрич
Пазар на труда - година		2012	2016	2016
Регистрирани безработни лица - общо	брой	1 169	370	7 468
Регистрирани безработни лица - на възраст до 29 години вкл.	брой	200	50	883
Регистрани безработни лица - с регистрация повече от една година	брой	397	223	1992
Коефициент на безработица	%	31,92	29,02	9,35

По отношение на образованието, за периода от 2012 до 2017 г. едно от общообразователните училища в община Крушари е закрито. След като училището в село Телериг спира да функционира към днешна дата в общината функционират СУ „Христо Смирненски“ – с. Крушари; ОУ „Васил Левски“ – с. Коритен и ОУ „Отец Паисий“ – с. Лозенец. Броят на учащите между учебните 2012/2013 и 2017/2018 намалява от 470 до 341 – това е намаление от над 27%. В същото време, учениците от I-VIII клас, напуснали училищата за уч. 2016/2017, през която са записани общо 403 ученика е 28 или цели 6,95%, което е още едно от предизвикателствата за пълноценното функциониране на училищата и осигуряването на образовани и квалифицирани кадри в условията на демографска криза.

Детските градини също намаляват и то по-драстично – от 4 през уч. 2012/2013 до 1 през уч. 2017/2018. Това е ясен индикатор на процесите по закриване, сливане и промяна на статута на образователни заведения, резултат на ниската пълняемост на групите/паралелките в контекста на трайното намаляване на децата и учениците. Към днешна дата в общината функционира една детска градина в село Крушари с изнесени групи в селата Коритен, Лозенец и Телериг. Намалението при броя на децата за наблюдавания период е от 21%.

Здравеопазването в община Крушари е представено от действащите общопрактикуващи лекари; лекарите по дентална медицина и медицинските специалисти по здравни грижи, които запазват стабилен брой през последните години.

Таблица 3. Образователна и здравна характеристика по данни на НСИ

Показател	Мярка	Община Крушари		Област Добрич
Образование - година		2012/2013	2017/2018	2017/2018
Детски градини	брой	4	1	85
Места на 100 деца в детските градини	брой	122	135	129
Деца в детските градини	брой	157	123	5 030
Общообразователни училища	брой	4	3	58
Спортни училища	брой	0	0	1

Показател	Мярка	Община Крушари		Област Добрич
Професионални гимназии	брой	0	0	9
Учащи в общообразователните училища	брой	470	341	13410
Учащи I-VIII клас, напуснали общообразователните и специалните училища за уч. 2016/2017, през която са записани общо 403 ученика	брой	12	28	569
Здравеопазване - година		2012	2016	2016
Многопрофилни болници	брой	0	0	3
Специализирани болници	брой	0	0	2
Общопрактикуващи лекари	брой	4	4	127
Лекари по дентална медицина	брой	1	1	145
Медицински специалисти по здравни грижи	брой	1	2	843

Културният живот в общината се поддържа от традиционната обществена роля и дейност на народните читалища. По данни на общинска администрация, към днешна дата дейност развиват НЧ „Йордан Драгнев – 1894“, село Крушари с дейности за развитие на местния фолклор, старите градски песни, танцувалното изкуство и краеведството; НЧ „Христо Ботев – 1940“, село Коритен с певчески групи; НЧ „Стефан Караджа – 1936“, село Телериг също с певчески групи; НЧ „Светлина – 1945“, село Полковник Дяково с женска група за народни песни; НЧ „Втори юни -2004“, село Александрия с фолклорни групи; НЧ „Асен Златаров - 1962“, село Лозенец с група за народно пеене и НЧ „Кирил и Методий - 1941“, село Ефрейтор Бакалово.

Данните на НСИ относно икономическото развитие показват положителна насока в местната икономика. За всичките ключови икономически показатели се наблюдава растеж. Между 2012 и 2017 година се увеличава предприемаческата активност и броят на фирмите достига 145. Така броят на фирмите на 1 000 души от населението достига 35,87 при стойност от 27,94 през 2012 г. Приходите от дейността се увеличават с 3,5%, докато нетните приходи – с 8,71%. Забелязва се и значително увеличение на ДМА. Всичко това е свързано с успешното развитие на водещия икономически отрасъл за общината – селското стопанство, при по-добро оползотворяване на местните природни ресурси. Развитието на традиционното земеделие, в комбинация с производството на продукти с по-висока добавена стойност, ще допринесат за общо подобрене на социално-икономическите условия в общината при оптимално използване на конкурентните ѝ предимства. Важно е да се насърчават земеделски продукти и производства в съответствие с посочените приоритетни икономически области за интелигентна специализация от Областната стратегия за развитие на област Добрич:

1. Производство на хранителни продукти и напитки, вкл. млечни продукти, преработка на зърнени култури, преработка на плодове и зеленчуци, производство на семена;
2. Производство на био-продукти, вкл. етерични масла.

Областната стратегия дефинира и необходимостта от развитие на рекреативни дейности и туризъм, което за община Крушари може да се сведе до насърчаване и развитие на селския туризъм. По данните на НСИ, които включват обекти с над 10 места за настаняване, в община Крушари няма туристическа инфраструктура. По данните на общинска администрация, обаче, за 2018 г. в общината има 30 обекта, което означава, че те са къщи за гости в селата, което следва да бъде доразвито като икономическа възможност и обвързано с последователните и целенасочени мерки за изява на местното културно наследство, с акцент върху археологическото наследство от крепостта „Залдапа“.

Таблица 4. Икономическа характеристика по данни на НСИ

Показател	Мярка	Община Крушари	
Икономика - година		2011	2017
Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12. (хил.щатски долари - до 2006 г. - вкл./ хил.евро - след 2007 г.)	хиляди евро	-	.. – конфиденциални данни
Предприятия	брой	126	145
Приходи от дейността	хиляди левове	54 055	55 948
Нетни приходи от продажби	хиляди левове	39 488	42 928
ДМА	хиляди левове	25 237	32 324
Заети лица	брой	306	342
Места за настаняване	брой	0	0

През 2018 година не са отчетени политически промени с директно въздействие върху изпълнението на ОПР и в този смисъл общите условия за изпълнение на ОПР Крушари могат да се обобщят по следния начин:

1. липса на значителни социално-икономически промени през 2018 г. и периода след разработването на ОПР;
2. настъпилите промени към края на 2018 г. съответстват на условията, в които е бил разработен ОПР. Остават общите проблеми, свързани с влошаващата се демографска ситуация, липсата на подготвени кадри за местната икономика, вкл. висок дял на отпадащите и незавършващите училище най-вече при ромската етническа общност. Това потвърждава предизвикателствата, свързани с оптимизирано образование и използване на наличните човешки ресурси, включително осигуряване на мерки и програми за квалификация и преквалификация, чиракуване и стажуване, както и на заетост. Подобни мерки ще подсилват добрите тенденции в развитието на селското стопанство и свързаните отрасли на община Крушари.

3. ИЗПЪЛНЕНИ ПРОЕКТИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОПР КРУШАРИ

3.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ИЗПЪЛНЕНИТЕ ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ

През 2018 г. в община Крушари са изпълнени или в процес на изпълнение и оценка поредица проекти и инициативи с принос към предвижданията на ОПР. Прогресът в работата по ОПР има количествено измерение от общо 19 отчетени проекта на обща стойност от 2 901 740 лв. Всички изброени проекти са посочени с техните параметри в **Приложението към Годишния доклад** и обхващат следните типове:

- проекти, които са изцяло изпълнени в рамките на 2018 г.;
- проекти, които са в процес на изпълнение през 2018. Тук се присъединяват проекти и инициативи, които са започнати преди 2018 г. или продължават през 2019 г. При финансовото отчитане, там където е било възможно с оглед наличната информация, е представена усвоената сума само за 2018 г.;
- 1 проект - „Рехабилитация на част от улица „Черно море“ и улица „Изгрев“ в с.Крушари, община Крушари, област Добрич“, в процес на оценка.

Разпределението на изпълнените проекти по приоритетни области потвърждава равностойността от Междинната оценка за неравномерно изпълнение на ОПР, резултат от залагането на твърде много приоритети, специфични цели и мерки, вкл. и такива, които не са релевантни към социално-икономическите условия в общината. Въпреки това, за разлика от отчета на Междинната оценка, през 2018 г. няма приоритет без изпълнен проект, а финансовите средства не са изцяло съсредоточени в Приоритети 4 и 5. Това е в резултат на благоприятното въздействие на разработената през 2018 г. Програма за реализация.

Таблица 5. Обща характеристика на изпълнените проекти

Приоритетна област*	Общо финансово изпълнение /хил. лв/	% от общото изпълнение	Брой проекти	Средна стойност /хил. лв/
Приоритет 1	119,18	4,11%	1	119,18
Приоритет 2	150,94	5,20%	1	150,94
Приоритет 3	0,00	0,00%	1	0,00
Приоритет 4	610,95	21,05%	8	76,37
Приоритет 5	2 012,89	69,37%	7	287,56
Приоритет 6	7,77	0,27%	1	7,77
Общо	2 901,74	100,00%	19,00	152,72

*ПРИОРИТЕТ 1: СЪЗДАВАНЕ НА МЕСТНИ ОБЩЕСТВА НА ЗНАНИЕТО;

ПРИОРИТЕТ 2: НАСЪРЧАВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ, БАЗИРАН НА ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО;

ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА И АГРАРЕН БИЗНЕС;

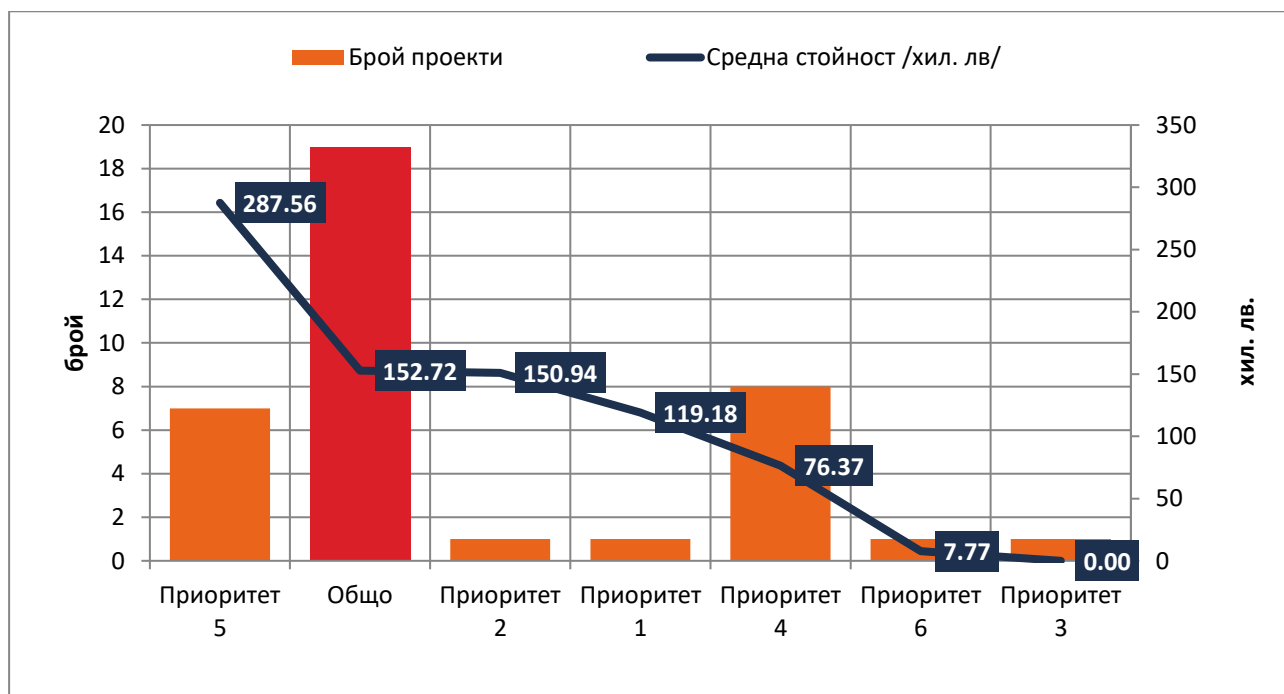
ПРИОРИТЕТ 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА (ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ);

ПРИОРИТЕТ 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА);

ПРИОРИТЕТ 6: ПАРТНЬОРСТВО ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ.

Приоритети 4 и 5, насочени към социалното развитие, вкл. образование, и към инфраструктурните подобрения в общината формират 90% от общото финансово изпълнение, разделено между общо 15 проекта. Средната стойност на проект при Приоритет 5 достига 287 560 лв., което е значително повече от средната стойност за всички отчетени проекти, равна на 152 720 лв. Това се дължи на дела проекти, свързани с инфраструктурните намеси за общински пътища и рекултивация на общинското депо за отпадъци.

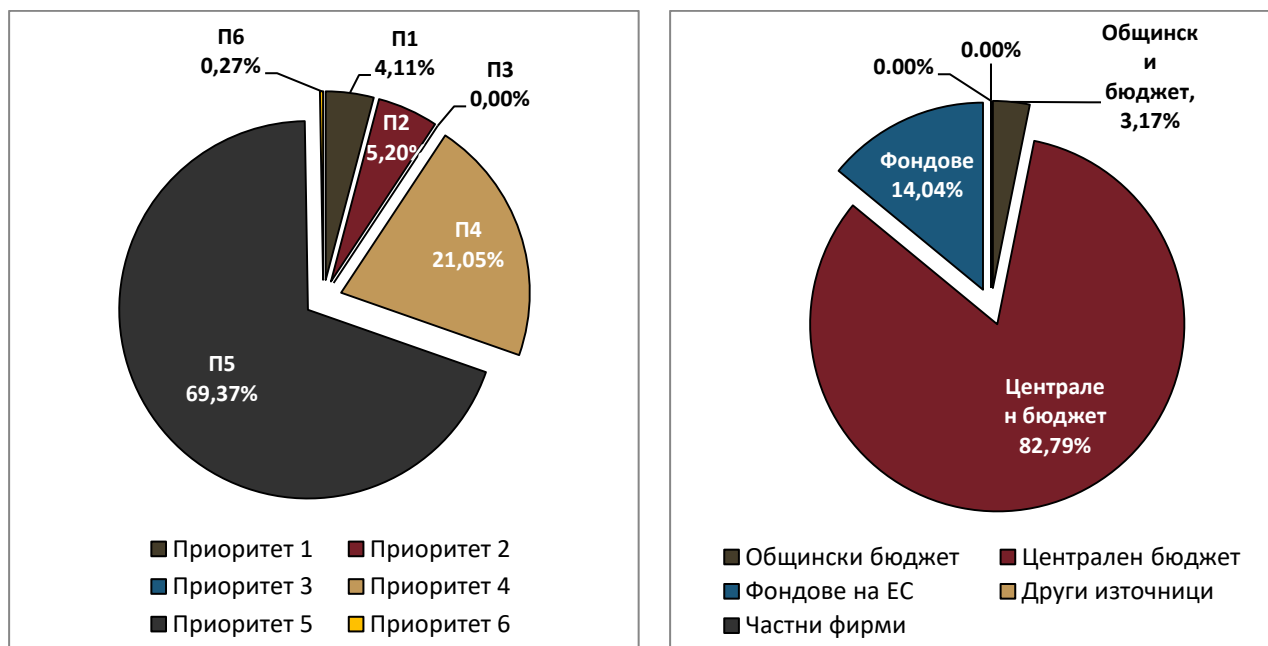
Фигура 1. Брой проекти и средна стойност по приоритети

По отношение на използваните финансови източници има явен превес на средствата от Централния бюджет, свързани със субсидирано финансиране на ремонтни дейности по различни инфраструктури, вкл. транспортна, екологична и образователна. Делът на финансирането от фондовете на ЕС остава малък – едва 14%, при заложили над 60% в Индикативна финансова таблица за изпълнение на ОПР Крушари за периода 2017-2020. Това налага мобилизиране на общинските усилия за привличане на повече средства от оперативните програми спрямо актуалните възможности и нужди с приоритетно насочване към ПРСР, ОПРЧР и ОПДУ. През 2018 г. не са отчетени и проекти с частно финансиране, поради липса на достатъчно информация. Това потвърждава заложената в Междинната оценка препоръка за въвеждане на стандарт за текущо отразяване на проекти в рамките на съответната година от отделните дирекции и ресори и при взаимодействие с ключови външни партньори, вкл. от бизнеса.

Фигура 2. Разпределение на финансовите ресурси по приоритети

3.2. ОБОБЩЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИТЕ И НЕИЗПЪЛНЕНИТЕ ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ ПО СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И МЕРКИ

В тази част на доклада са обобщени резултатите от изпълнението на мерките, предвидени в Програмата за реализация на ОПР Крушари за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г. Следвана е структурата на ОПР – стратегически цели, приоритети и специфични цели, като резултатите за изпълнението на конкретните мерки и проекти са въз основа на информацията, предоставена от дирекциите и отделите в Община Крушари, външни институции и организации.

Актуализираната програма за реализация на ОПР Крушари, след направената през 2017 г. Междинна оценка обхваща периода 2018-2020. Тя е интегрална част от Общинския план за развитие за текущия планов период и представлява основен инструмент за управление, съдържащ в себе си конкретните действия и проекти, аргументирани от планираните мерки за осъществяване на специфичните цели в съответните приоритетни области на ОПР. В този смисъл Програмата е синтезен документ, който обезпечава изпълнението на всички планирани дейности и проекти с конкретизиране на отговорните институции и преки ръководители, посочване на необходимите финансови ресурси, източниците за финансиране, сроковете за изпълнението на проектите и ангажираните партньори. Програмата осигурява реализацията на стратегическата част, визираща постигането на желаните устойчиви резултати в определен период от време. Тя се базира на критичния анализ и направените изводи от извършената Междинна оценка за изпълнението на Общинския план за развитие на община Крушари 2014-2020 към 31.12.2016 г. При разработването на Програмата са съблюдавани принципите за реалистичност, прозрачност и логическа последователност при избора и формулирането на планираните дейности и

проекти, групирани по мерките за осъществяване на специфичните цели на съответните приоритетни области.

ПРИОРИТЕТ 1: СЪЗДАВАНЕ НА МЕСТНИ ОБЩЕСТВА НА ЗНАНИЕТО

В рамките на тази приоритетна област са заложили две специфични цели:

Сп.Ц. 1. „Привличане на научните среди за проучване на общинските ресурси“. По тази цел са предвидени три мерки:

- М1. „Проучване на състоянието на почвите и водите като ресурс за развитие на устойчиво земеделие и икономика“. Въпреки актуалността и значението на тази мярка за осъществяване на Сп.Ц 1. „Привличане на научните среди за проучване на общинските ресурси“, по тази мярка все още няма реализация на конкретен проект;
- М2. „Развитие на туристическия потенциал“. През 2018 г. по тази мярка продължава работата на обект „Антична крепост „Залдапа“ в местността „Калето“, село Добрин;
- М3. „Подобряване на качеството на местния продукт“. Не са предприети конкретни инициативи за осъществяване на тази мярка.

За съжаление, в началото на 2019 г. (предпоследната от текущия планов период) две от заложените в програмата мерки М1 и М2, остават без конкретна реализация. С оглед принципа за реалистичност при разработване на програмата, съобразно капацитета на администрацията и наличните финансови и други ресурси, през тази и следващата 2020 г. до края на плановия период е необходимо да се потърсят партньори и подготви техническо задание за проект по М1 „Проучване на състоянието на почвите и водите като ресурс за развитие на устойчиво земеделие и икономика“. На базата на това задание, може да се формулира конкретен проект и да се обосноват необходимите финансови ресурси за неговото реализиране. Що се отнася до М3. „Подобряване на качеството на местния продукт“, тук е необходимо проучване на интересите на заинтересованите страни и съвместно очертаване на параметрите на потенциален бъдещ проект.

В програмата за реализация е заложило „Довършване на археологическото проучване на крепост Залдапа, с. Абрит“ по М2. „Развитие на туристическия потенциал“, за което има планирани финансов ресурс и срокове да изпълнение. През 2018 г. по тази мярка е продължила работата с проект „Изграждане на временно защитно покритие на крипти в Епископски базилики №3 и №4, находящи се в обект „Антична крепост „Залдапа“ в местността „Калето“, село Добрин, Община Крушари, Област Добрич, в поземлен имот №000046“. Средствата за проекта са в размер от 119,18 хил. лв., отпуснати от Централния републикански бюджет. Бенефициент по проекта е Община Крушари в партньорство с Регионален исторически музей – Добрич.

Сп.Ц. 2. Трансфер на знания и действия по осведомяване. По тази специфична цел в актуализираната програма има заложили две мерки:

- М1. „Подобряване на информираността на местната общност“ и

- М2. „Разширяване обхвата на ползване на ИТ – възрастов, секторен”.

В изпълнение на Сп.Ц 2, през първата половина от реализацията на ОПР, Общината изпълнява своите регулярни дейности за подобряване на информираността на местната общност без да е поставен акцент/проект върху определена тема.

По М2. няма предприети конкретни действия за разширяване на обхвата на ползване на информационните технологии, което предполага през тази година да се проведе дискусия със заинтересованите страни и целевите групи за преоценка на тази мярка и планиране на релевантни дейности и проекти, съобразно действителните нужди.

ПРИОРИТЕТ 2: НАСЪРЧАВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ, БАЗИРАН НА ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

В рамките на тази приоритетна област са заложили две специфични цели:

Сп.Ц. 1. Налагане на местен туристически продукт. По тази цел в стратегическата част на плана са предвидени 4 мерки.

- М1. Създаване на местен туристически продукт;
- М2. Включване на местния продукт в единната туристическа система;
- М3. Създаване на местен музей;
- М4. Подкрепа за създаване на туристическа инфраструктура.

По М1. „Създаване на местен туристически продукт” не са стартирани нови проекти извън свързаните дейности за експониране на крепостта „Залдапа”.

По М3. „Създаване на местен музей” не са реализирани проекти или други конкретни дейности. За сега няма индикации за действия в нова направление. Следва да се преоценят реалните перспективи за създаване на местен музей, които е възможно да се стимулират с развитието на проучванията на крепост „Залдапа” в с. Абрит. Този проект предполага подготовка съгласно изискванията на нормативната уредба в областта на музейното дело за създаване на музейна експозиция – концепция, селекция, консервация и реставрация, експониране, както и създаване на партньорства със специализирани културни институти.

По М4. „Подкрепа за създаване на туристическа инфраструктура” преди провеждането на Междинната оценка на ОПР през 2017 г. е реализиран проект „Преустройство и пристройка на съществуващ обект за обществено хранене в къща за гости с 6 места и ООХ "Механа" в УПИ I, кв. 40 по плана на с. Телериг, община Крушари”. Проектът е реализиран от частен предприемач с финансовата подкрепа на МИГ Тервел-Крушари. През 2018 година няма реализации по тази мярка.

Що се отнася до оптималното изпълнение на мярката през 2019 и 2020 г. – до края на плановия период, в програмата за реализация на плана са заложили „Проекти за изграждане на туристически обекти, популяризиране и рекламиране на новосъздадените туристически услуги”, които са допустими за финансиране по ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари. Примерните дейности по тези проекти обхващат: развитие на дребно-машабна

инфраструктура за туристическо настаняване и осигуряване на храна на туристите (включително къщи за гости); развитие на допълващи туристически услуги, които дават възможности за спорт и отдих; развитие на допълващи туристически услуги, които изявяват местното материално и нематериално културно наследство и традиционен начин на живот.

Сп.Ц. 2. Развитие на мрежи за регионално и трансгранично сътрудничество за интегриран туризъм. За тази цел в плана са предвидени две мерки:

- М1. „Съвместни действия със съседни румънски общини за промотиране на туристически продукт” и
- М2. „Регионално сътрудничество”.

През 2018 г. е започнала реализацията по Програмата INTERREG V - A (ТГС „Румъния – България” 2014-2020) на Проект „Трансграничен съюз в рамките на историята” за изграждане на лапидариум и изработване на макет на крепостта „Залдапа”. Средствата за проекта са в размер от 150,94 хил. лв., отпуснати от Програмата INTERREG V - A. Бенефициент по проекта е Община Крушари.

По втората мярка няма реализирани или започнати проекти и дейности през целия период от 2014 до края на 2018 г. Програмите за териториално сътрудничество са отворени и предлагат възможности за намиране на румънски партньор и кандидатстване за финансиране. През 2019 г. все още има шанс за формулиране на проект, отговарящ на реалните нужди на общината. Необходимо е като начало организиране на дискусии със заинтересованите страни за избор на тема и дейности за един бъдещ успешен проект.

ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА И АГРАРЕН БИЗНЕС (ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ И ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ)

В рамките на тази приоритетна област са заложили три специфични цели:

Сп.Ц. 1. Създаване на добавена стойност от земята. Стратегическата част на плана предвижда 4 мерки за реализацията на ОПР:

- М1. „Създаване на условия за стимулиране на бизнеса и аграрния сектор”;
- М2. „Увеличаване на площите за поливно земеделие чрез изграждане на напоителните системи и модернизация на хидромелиоративните съоръжения”;
- М3. „Разработване на пакет от мерки за привличане на инвеститорски интерес”;
- М4. „Подпомагане диверсификацията, създаването и развитието на малки предприятия и разкриването на работни места”.

По нито една от тези четири мерки през целия период от 2014 до края на 2018 г. няма реализиран проект, или друга инициатива за създаване на добавена стойност от земята. В Програмата е заложен проектът за „Предоставяне на специализирани консултантски услуги и финансова подкрепа за стартиране на нови МСП” с реалистичен финансов източник по ОПРЧР 2014-2020. През 2019 г. и до края на 2020 г., при възникване на необходимите предпоставки, свързани със стартирането на подмярка в подкрепа на поливното земеделие

по ПРСР 2014-2020, заинтересованите страни в община Крушари следва да подготвят и подадат проектни предложения в съответствие с насоките за кандидатстване и в координация по между си.

Сп.Ц. 2. Балансирано развитие на традиционни отрасли

- М1. Подпомагане конкурентоспособността на първични производители в земеделието и животновъдството;
- М2. Подкрепа за развитие на малки стопанства и алтернативни форми;
- М3. Насърчаване сдружаването на селскостопански производители;
- М4. Стимулиране на партньорства за иновации в селското стопанство.

През 2018 г. по М1. „Подпомагане конкурентоспособността на първични производители в земеделието и животновъдството“ са изпълнявани проекти по Подмярка 4.1. "Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства" и по Подмярка 4.2. "Инвестиции в преработка / маркетинг на селскостопански продукти" на мярка М04 "Инвестиции в материални активи" от рамката на МИГ Тервел-Крушари, финансирани от ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари с бенефициенти земеделски производители от общината.

По останалите три мерки по тази специфична цел няма реализирани проекти или други инициативи. През 2019 г. и до края на 2020 г. в рамките на тези мерки е необходима съвместна работа със заинтересованите страни за избор на тема на проект, осигурен с реалистични организационни и финансови ресурси.

Сп.Ц. 3. Подобряване на достъпа на местни продукти до пазари

- М1. Създаване на пазар на производителите;
- М2. Подпомагане на съвместни маркетингови прояви на местните стопани.

Общото впечатление за този приоритет, който покрива икономическата сфера и има ключово значение за постигане на желаната визия за заетост и повишаване качеството на живота на хората е, че са описани много възможни дейности и инициативи в богатия набор от мерки, но по тях няма готовност за формулиране на проект предложен от отговорна институция с осигурено финансиране и срок за изпълнение.

ПРИОРИТЕТ 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА (ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ)

Сп.Ц. 1. Оптимизиране на системите за образование и обучение

- М1. „Подкрепа за образователни и обучителни инициативи“;
- М2. „Подобряване на ефективността на образователната система“;
- М3. „Възможности за учене през целия живот“;
- М4. „Подкрепа за придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда“;

- М5. „Целенасочени действия за предотвратяване на преждевременно напускащите училище”.

По Мярка 1 „Подкрепа на образователни и обучителни инициативи” през 2018 година няма осъществени дейности.

По М2. „Подобряване на ефективността на образователната система” през 2018 г. има изцяло изпълнени два проекта:

- „Реконструкция на открита спортна база” СУ „Христо Смирненски” и „Ремонтни дейности в СУ „Христо Смирненски” с. Крушари за изграждане на соларна система и външна комбинирана спортна площадка” на обща стойност 455,85 хил. лв., осигурени от Централния бюджет;
- Доставка на спортно оборудване СУ „Христо Смирненски” с. Крушари за 14,49 хил. лв. от Общинския бюджет.

По останалите три мерки М3. „Възможности за учене през целия живот”; М4. „Подкрепа за придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда” и М5. „Целенасочени действия за предотвратяване на преждевременно напускащите училище” през 2018 г. няма реализирани дейности или проекти.

За подобряване на ефективността на образователната система в програмата за реализация на ОПР за 2019 и 2020 г. са заложили следните проекти, обезпечени с планирани ресурси и срокове за изпълнение:

- Проекти за ремонт на сгради и дворове на училища и детски градини;
- Закупуване на обзавеждане и оборудване на училища и детски градини.

Сп.Ц. 2. Развитие на потенциала на хората в общината

В актуализираната Програма за реализация на ОПР до края на плановия период през 2020 г. са набелязани следните мерки.

- М1. „Включване на бизнес, НПО и гражданско общество в образователния процес”;
- М2. „Партньорства за иновации в сферата на човешките ресурси”;
- М3. „Ангажиране на местния бизнес към образователния процес и пазара на труда”;
- М4. „Подкрепа за ефективно прилагане на компетенциите в социалната сфера”.

През 2018 г. по нито една от тези четири мерки няма реализирани проекти или други инициативи.

В актуализираната програма на Междинната оценка от 2017 г. са добавени два проекта, които не кореспондират пряко с предвидените мерки, но имат индиректен принос към социалното развитие в общината и потенциално финансиране по ОПРЧР 2014-2020. Това са: „Предоставяне на стимули на работодатели за наемането на младежи до 29 г.” и „Осигуряване на чиракуване и стажуване на младежи до 29 г. след регистрация като безработно лице”.

През 2018 г. изцяло е реализиран проект в подкрепа на СПЦ 2. „Развитие на потенциала на хората в общината“, а именно Проект „Работа“ по ОПРЧР за осигуряване на заетост за трайно безработни лица в 19 населени места от община Крушари, свързана с поддържане и облагородяване на зелени площи с бюджет 59,69 хил. лв. и източник на финансиране „ОПРЧР 2014-2020“ с бенефициент Община Крушари.

Сп.Ц. 3. Оптимизиране на предоставяните обществени услуги. За осъществяването на тази цел са предвидени пет мерки:

- М1. Развитие на културата;
- М2. Оптимизиране на предоставяните медицински и здравни услуги;
- М3. Усъвършенстване на взаимодействието между институциите, имащи отношение към здравеопазването;
- М4. Създаване на условия за предоставяне на качествени социални услуги, даващи възможност за преодоляване на социалното изключване, социалната изолация и повишаване благосъстоянието на уязвими социални групи;
- М5. Сигурност за жителите и гостите на общината.

За развитие на културата по Мярка 1 през 2018 г. е проведен регионален фолклорен събор „Текето“ и „Празник на гърнетата – Кулинарната академия на Добруджа“ за 4,24 хил. лв., финансиран от бюджета на общината и е направен ремонт на читалището в с. Александрия за 21,11 хил. лв., също с пари от общинския бюджет.

По М2. „Оптимизиране на предоставяните медицински и здравни услуги“ и М3. „Усъвършенстване на взаимодействието между институциите, имащи отношение към здравеопазването“ през 2018 г. няма реализирани инициативи и проекти.

През 2018 година изцяло е изпълнен проект за Доставка на отоплителна инсталация за Център за социална рехабилитация и интеграция на стойност 7,39 хил. лв. със средства от Общинския бюджет по М4. „Създаване на условия за предоставяне на качествени социални услуги, даващи възможност за преодоляване на социалното изключване, социалната изолация и повишаване благосъстоянието на уязвими социални групи“. В процес на изпълнение през 2018 г. са други два проекта: Проект "Подкрепено детско развитие" за осигуряване на дейности, свързани с превенция на социалното изключване на деца до 7 години и техните родители - средствата по проекта са разплатени през 2016 г. по ОПРЧР 2014-2020 и проект "Топъл обяд - община Крушари" на стойност 48,18 хил. лв. (посочените средства са само за 2018 г.) от ОП "Храни" 2014-2020.

В Програмата за реализация на плана до края на 2020 г. за оптимизиране на обществените услуги в сферите на културата, здравеопазването и социалните дейности са предвидени и следните проекти:

- Проекти за ремонт на сгради и дворове на читалища в общината;
- Обновяване/доизграждане на социалната инфраструктура в община Крушари;

- Ремонт на здравни служби;
- Проект „Социално предприятие – Крушари“.

ПРИОРИТЕТ 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА)

В това приоритетно направление са реализирани и предстоят да бъдат реализирани най-много проекти, преимуществено за пътната инфраструктура.

Сп.Ц. 1. Подобряване достъпността на общината

- М1. Оптимизиране на транспортния достъп;
- М2. Подобряване на достъпа до ИКТ;
- М3. Разширяване вида и качеството на предлаганите съобщителни услуги за населението.

За оптимизиране на транспортния достъп в изпълнение на мярка 1, през 2018 г. са изцяло завършени два проекта: „Ремонт на част от общински път DOB 2176 /III-293/ Крушари-Северци-Граница Община Крушари-Добричка/Черна-Житница-Тянево" и „Част от общински път DOB 3174 /III 2932/ Добрин – Благовец от км 0+000 до км 1+430 Община Крушари, област Добрич" на обща стойност 609,35 хил. лв. от Централния бюджет и „Ремонт на улица „Добри Орлов“ с.Крушари; улици в с. Лозенец; улица „Хан Телериг“ с. Крушари" за 439,88 хил. лв. също от Централния бюджет.

В процес на оценка през 2018 г. е проект, подаден пред МИГ „Тервел-Крушари" по ПРСР 2014-2020 на стойност 164,71 хил. лв. за „Рехабилитация на част от улица „Черно море" и улица „Изгрев" в с.Крушари, община Крушари, област Добрич“.

До края на плановия период през 2020 г. за подобряване на транспортната достъпност в програмата за реализация са заложили и следните проекти:

- Рехабилитация на общински път 3172 /III-7001/Кап.Димитрово-Габер –Огняново-/DOB 2171/ от км + 0+000 до км 11+400;
- Изграждане на обслужващ път до местността Текето в землището на с.Александрия, община Крушари;
- Ремонт на улици в община Крушари по ПМС 260 от 24.11.2017г.;
- Изграждане на система за соларно улично осветление в девет населени места от община Крушари;
- Ремонт на пътни настилки на общински пътища и улици в община Крушари.

През 2018 г. по мерките М2. „Подобряване на достъпа до ИКТ" и М3. „Разширяване вида и качеството на предлаганите съобщителни услуги за населението" няма изпълнени проекти или други инициативи.

СпЦ. 2. Балансирана и ефективна селищна мрежа

- М1. Подобряване на съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията;

- М2. Благоустрояване на населените места;
- М3. Изграждане на цялостна визия за архитектурата на общинския център – с.Крушари;
- М4. Доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за балансирано развитие на населените места;
- М5. Съхраняване и развитие на инфраструктурата в областта на културата;
- М6. Поддържане и развитие на инфраструктурата в областта на спорта и младежките дейности.

В рамките на специфичната цел са заложили „Изработване на подробен устройствен план – парцеларен план за обслужващ път до местността „Текето“ в землището на с.Александрия, община Крушари“ и „Изготвяне на подробни устройствени планове“ за други територии. За подобряване на съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията в Програмата е заложило „Изработване на технически проект за обект Рехабилитация на общински път 3172 /III-7001/Кап.Димитрово-Габер –Огняново-/ДОВ 2171/ от км + 0+000 до км 11+400“ и „Изготвяне на предпроектни проучвания и инвестиционни проекти“ за други инфраструктурни обекти и инвестиционни намерения.

През 2018 г. е започнало разработването на Общ устройствен план на общината, който съответства на М1. „Подобряване на съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията“. През 2018 г. не са усвоени средства, осигурени от Централния бюджет, но работата по плана продължава и през 2019 г.

Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г. е проект по М4. „Доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за балансирано развитие на населените места“ за „Рехабилитация на уличен водопровод на ул. „Хан Телериг“ – с.Крушари“ на стойност 15,00 хил. лв., осигурени от общинския бюджет.

Друг изцяло изпълнен проект през 2018 г. е по М6. „Поддържане и развитие на инфраструктурата в областта на спорта и младежките дейности“ за „Финансово подпомагане на съществуващи футболни клубове на територията на община Крушари“ на стойност 22,00 хил. лв., осигурени също от общинския бюджет.

През 2018 г. няма реализации на проекти или други инициативи по мерките М2. „Благоустрояване на населените места“; М3. „Изграждане на цялостна визия за архитектурата на общинския център – с.Крушари“ и М5. „Съхраняване и развитие на инфраструктурата в областта на културата“ на Сп.Ц. 2 „Балансирана и ефективна селищна мрежа“.

За доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за балансирано развитие на населените места в Програмата са предвидени още:

- Обновяване на площи за широко обществено ползване в община Крушари;
- Ремонт на общински сгради;

- Реконструкция и енергийна ефективност на сграда бивш Младежки дом – община Крушари;
- Рехабилитация на водопроводи в населените места от община Крушари.

Сп.Ц.3. Съхраняване на компонентите на околната среда и щадящо използване на местните ресурси

- М1. Опазване и възстановяване на природното наследство и биологичното разнообразие;
- М2. Подобряване и развитие в областта на отпадъците;
- М3. Партньорства и иновации за ефективно използване на ресурсите в подкрепа на прехода към нисковъглеродна и устойчива икономика в земеделие, храни и гори;
- М4. Подкрепа за преминаване към алтернативни енергии при ползване на ресурси (местни, национални и т.н.);
- М5. Управление на риска от природни бедствия и аварии.

За съхраняване на компонентите на околната среда и щадящо използване на местните ресурси да края на програмния период програмата предвижда „Закриване и рекултивация на съществуващо депо за ТБО на територията на община Крушари”, избираем за финансиране по ПУДООС. Изпълнението на този проект е започнало през 2018 г. и продължава през 2019 г. Проектът е на стойност 761,95 хил. лв., с финансиране от ПУДООС.

ПРИОРИТЕТ 6: ПАРТНЬОРСТВО ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Сп.Ц. 1. Укрепване на административния капацитет за подобряване на управленските процеси

- М1. „Оптимизиране на управленските подходи и партньорства”;
- М2. „Подобряване на професионални и ключови компетентности на общинска администрация”;
- М3. „Развитие на нови подходи за насърчаване и насочване на местното развитие”.

За укрепване на административния капацитет и подобряване на управленските процеси до края на програмния период Програмата предвижда „Подобряване на административния капацитет, вкл. подобряване на процедурите за планиране, контролиране и отчетност на дейността в структурните звена на общинска администрация” с потенциално финансиране по ОПДУ 2014-2020.

През 2018 г. в изпълнение на М1. „Оптимизиране на управленските подходи и партньорства” и М2. „Подобряване на професионални и ключови компетентности на общинска администрация” със средства от общинския бюджет в размер на 7,77 хил. лв. е направена „Модернизация на техническото оборудване в администрацията – закупуване на компютърни конфигурации, мултифункционални устройства”.

СпЦ. 2. Повишаване на ефективността и качеството на услугите, предлагани от публичната власт

- М1. „Предоставяне на възможности за мобилни и интегрирани услуги“;
- М2. „Инвестиции за е-управление“.

През 2018 г. по горните две мерки няма реализирани проекти или други инициативи. В актуализираната Програма за реализация на ОПР с оглед предоставяне на възможности за мобилни и интегрирани е-услуги е заложен проект „Развитие и въвеждане на е-услуги в дейността на общинска администрация“ с потенциално финансиране по ОПДУ 2014-2020.

СпЦ. 3. Партньорства за социално - икономическо развитие

- М1. „Насърчаване взаимодействието между заинтересовани страни за съвместни дейности“;
- М2. „Ефективно трансгранично сътрудничество за добро управление“.

През 2018 г. по тези две мерки няма реализирани проекти или други инициативи. В програмата не са конкретизирани проекти, защото към момента няма организационна готовност, но в тази насока следва да се положат усилия за използване на възможностите от програмите за териториално сближаване и трансгранично сътрудничество за добро управление.

През 2018 г. не са изпълнени проекти с надобщинско значение или проекти по модела на междуобщинските партньорства. Въпреки това, проектите в рамките на ОПР Крушари допринасят и за изпълнението на **Областната стратегия за развитието на област Добрич** и така, както са структурирани в настоящия годишен доклад могат да бъдат отчетени в докладите/последващата оценка на областната стратегия. Доколкото ОСР Добрич включва три стратегически цели - СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. Повишаване потенциала на човешките ресурси, социално приобщаване на групите в неравностойно положение и осигуряване на качествени обществени услуги; СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. Увеличаване конкурентоспособността на регионалната икономика, привличане на инвестиции и развитие на приоритетните области за специализация и СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. Стимулиране на балансираното териториално развитие и подобряване на екологичните условия, свързани със **социални, икономически, инфраструктурни и екологични подобрения**, то според характера на отчетените от годишния доклад проекти, те допринасят и за целите на областната стратегия.

4. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Индикаторите на ОПР Крушари са важен инструмент за оценка на свършената работа в рамките на отчетната година. Изменението на индикаторите за една година илюстрира нагледно кои са направленията на общинското развитие, които отчитат напредък и подобрене. За повече яснота, към отчетната стойност за 2018 г. са добавени и стойностите от Междинната оценка, така че да се проследи и изменението или увеличението за количествените индикатори с натрупване на отделните години. За съжаление, част от индикаторите на ОПР Крушари не са релевантни към развитието в общината, което от своя страна разкрива и нерелевантността на част от специфичните цели на стратегията. Някои от индикаторите не могат да бъдат коректно измерени и отчетени, което ги изключва от ефективния механизъм за наблюдение на ОПР.

Таблица 6. Индикатори за наблюдение на ОПР Крушари

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад (година на отчитане)	Целева стойност
Общи количествени индикатори - принос към стратегия Европа 2020				
Заетост на населението на възраст 20-64 г.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Инвестиции в НИРД - % от БВП	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Цели „20/20/20“ по отношение на климата/енергията:	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Намаляване на дела на преждевременно напусналите училище до	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Нарастване на дела на висшистите на 30-34 г.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Намаляване на хората под националните прагове на бедност с:	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Специфични количествени индикатори				
Увеличаване на приходите от дейността на МСП в % /Базова година 2011г. – хил. лв./	X	Неприложим, липсва базова стойност	Неприложим, липсва базова стойност	10%

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад (година на отчитане)	Целева стойност
Увеличаване на броя на реализираните нощувки. /Базова година 2011 г. с 0 броя/	Общинска администрация	0 (2016)	30 (2018)	350
Брой туристически атракции създадени/ подобрени (бр.)	Общинска администрация	3 (2014-2016)	1 (2018)	2
Създадени и популяризирани туристически дестинации на база културноисторическо наследство (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1 (2018)	1
Инсталирани мощности от ВЕИ, мвт, 2012г.	X	305 (2016)	Неприложим, липсва информация	130
Брой модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата (бр.)	Общинска администрация	4 (2014-2016)	1 (2018)	2
Относителен дял на населението, обслужвано от СПСОВ в % /2011 г./	Общинска администрация	0 (2016)	0,20% (2018)	20%
Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение в км	Общинска администрация	5,6 (2014-2016)	4, 298 (2018)	30
Население с подобрен транспортен достъп (%)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	20,00% (2018)	30,00%
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, вкл. и широколентова връзка от общото за страната в % /2012г./	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	60,00%
Разширена / реконструирана ВиК мрежа (км)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0,2 (2018)	10
Брой реализирани проекти за възстановяването на съществуващи, и направата на нови напоителни съоръжения и системи	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0 (2018)	2
Население, облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в малките градове, и в периферните селски райони в % от общото население	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	20,00% (2018)	30,00%
Брой нови фирми, започнали своята дейност в малките градове в периферните селски райони	Общинска администрация	4 (2015)	Неприложим, липсва информация	4
Разходи за опазване и възстановяване на околната среда /Базова година 2011 г- хил.лева/	X	Неприложим, липсва базова стойност	Неприложим, липсва базова стойност	

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад (година на отчитане)	Целева стойност
Брой новосъздадени ПЧП	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1 (2018)	1
Брой на сключените договори за участие в програми и проекти по Структурните фондове (бр.)	Общинска администрация	18 (2014-2016)	5 (2018)	15
Брой проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1 (2018)	2
Приоритет 1: Създаване на местни общества на знанието				
Наличие на проучвания за състоянието на природните ресурси (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност
Годишни отчети за опазване на водите и земята от замърсяване (брой)	Общинска администрация	6 (2014-2016)	2 (2018)	Липсва целева стойност
Сключени договори за партньорства (брой)	Общинска администрация	2 (2014-2016)	4 (2018)	Липсва целева стойност
Годишни отчети за изпълнение на Комуникационната стратегия (брой)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Проведени научни експедиции, събирателска и проучвателна дейност, летни стажове и практики на територията на общината (брой)	Общинска администрация	1 (2014-2016)	1 (2018)	Липсва целева стойност
Размер на привлечения ресурс за развитие на туристическия потенциал в лв.	Общинска администрация	84 661 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Увеличение на научните работници, проучващи ресурсите на общината в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност
Часове в детските градини и училищата за изучаване на родния край съгласно приета Програма (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност
Резултати от анкети за проверка на знанията за родния край (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност
Проведени курсове за ограмотяване, за изучаване на занаяти, за работа в интернет среда (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад (година на отчитане)	Целева стойност
Участници в състезания за работа с ИТ (брой)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Увеличение броя на домакинства, ползващи интернет, спрямо 2011 г. в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	50,00% (2018)	Липсва целева стойност
Приоритет 2: Насърчаване развитието на устойчив туризъм, базиран на природно и културно наследство				
Картирани местни забележителности (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност
Създадена и популяризирана туристическа дестинация на база културно-историческо наследство (бр.)	Общинска администрация	0 (2016)	1 (2018)	Липсва целева стойност
Открит и работещ туристически информационен център (брой)	Общинска администрация	2 (2014-2016)	2 (2018)	Липсва целева стойност
Реализирани нощувки на територията (бр.)	Общинска администрация	0 (2016)	30 (2018)	Липсва целева стойност
Проведени курсове по основи на туристическото обслужване (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Създадени/ подобрени туристически атракции (бр.)	Общинска администрация	3 (2014-2016)	1 (2018)	Липсва целева стойност
Вложени средства в екотуристическа инфраструктура в лв.	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Инвестиции чрез ОП ТГС-РО-БГ в лв.	Общинска администрация	0 (2014-2016)	178 535 (2018)	Липсва целева стойност
Одобрени и реализирани. междуобщински проекти (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Международно участие в местните културни прояви в %	Общинска администрация	2 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Приоритет 3: РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА (И АГРАРЕН БИЗНЕС)				

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад (година на отчитане)	Целева стойност
Приходи от дейността в лв.	Национален статистически институт	56 983 000 (2013)	55 948 000 (2017)	Липсва целева стойност
Произведена продукция в лв.	X	41 706 (2015)	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Инсталирани мощности от ВЕИ, мвт	Общинска администрация	305 (2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Реализирани проекти за възстановяването на съществуващи, и направата на нови напоителни съоръжения и системи (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Нови фирми, започнали своята дейност в общината (бр.)	X	4 (2015)	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Приходи от общинския поземлен фонд в лв.	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	381 025 (2018)	Липсва целева стойност
Обем продажби на местни тържища в лв.	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0,00% (2018)	Липсва целева стойност
Биологично земеделие в % от традиционното	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Привлечен ресурс в икономиката чрез програми/проекти в лв.	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020	12 500 837 (2016 - отчетени са привлечените ресурси от Фондовете на ЕС)	407 343 (2018)	Липсва целева стойност
Сдружения на производителите (бр.)	Общинска администрация	0 (2016)	1 (2018)	Липсва целева стойност
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност в % от БВП	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Дълготрайни материални активи в лв.	Национален статистически институт	43 259 (2015)	34 324 000 (2017)	Липсва целева стойност

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад (година на отчитане)	Целева стойност
Регистрирана земеделска техника в бр.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Животни във фермите в бр.	Областна дирекция "Земеделие" Добрич	Неприложим, липсва информация	10 134 (2018)	Липсва целева стойност
Приоритет 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА				
Модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата (бр.)	Общинска администрация	4 (2014-2016)	1 (2018)	Липсва целева стойност
Население, облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в % от общото население	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	20,00% (2018)	Липсва целева стойност
Дял на преждевременно напусналите училище в % от всички ученици (I-VIII клас)	Национален статистически институт	3,59 (2015/2016)	6,95% (2016/17)	Липсва целева стойност
Дял на заетите висшисти (30-34 г) в %	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Заетост на населението на възраст 20-64 г. в %	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Хора под прага на бедност в % от населението	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Обучени в курсове за обучение, квалификация, преквалификация в бр.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Услуги, предоставяни в схема на Публично-частно партньорство в бр.	X	0 (2016)	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Деца, включени в образователната система в бр.	X	388 (2016/2017)	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Внедрени мобилни услуги в бр.	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	1 (2018)	Липсва целева стойност

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад (година на отчитане)	Целева стойност
Задоволеност от предоставяните социални услуги в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	90,00% (2018)	Липсва целева стойност
Доходи на населението в лв.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Приоритет 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА)				
Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение в км	Общинска администрация	5,6 (2014-2016)	4, 298 (2018)	Липсва целева стойност
Дял на населението, обслужвано от СПСОВ в %	Общинска администрация	0 (2016)	0,20% (2018)	Липсва целева стойност
Население с подобрен транспортен достъп в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	20,00% (2018)	Липсва целева стойност
Домакинствата с достъп до интернет в бр.	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Разширена / реконструирана ВиК мрежа (км)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0,2 (2018)	Липсва целева стойност
Разходи за опазване и възстановяване на околната среда в лв.	Общинска администрация	0 (2014-2016)	74 045 (2018)	Липсва целева стойност
Дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност
Сгради с повишена енергийна ефективност в бр.	Общинска администрация	3 (2014-2016)	2 (2018)	Липсва целева стойност
Реализирани инфраструктурни проекти в лв.	Общинска администрация	13 831 200 (2014-2016)	1 505 084 (2018)	Липсва целева стойност
Реализирани проекти, насочени към развитие на спорт и младежки дейности в лв.	Общинска администрация	55 330 (2014-2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Въведено разделно сметосъбиране в % от населението	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад (година на отчитане)	Целева стойност
Приоритет 6: ПАРТНЬОРСТВО ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ				
Сключените договори за участие в програми и проекти по Структурните фондове (бр.), вкл. МИГ	Общинска администрация	18 (2014-2016)	5 (2018)	Липсва целева стойност
Проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа в бр.	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1 (2018)	Липсва целева стойност
Новосъздадени публично-частни партньорства (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1 (2018)	Липсва целева стойност
Диверсифицирано предлагане на административни услуги в бр.	Общинска администрация	0 (2016)	0 (2018)	Липсва целева стойност
Финансови корекции в % от общия размер на проектите	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0 (2018)	Липсва целева стойност
Успеваемост на проведените тържни процедури в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	100 (2018)	Липсва целева стойност

5. ДЕЙСТВИЯТА, ПРЕДПРИЕТИ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

5.1. МЕРКИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И СЪЗДАДЕНИТЕ МЕХАНИЗМИ ЗА СЪБИРАНЕ, ОБРАБОТВАНЕ И АНАЛИЗ НА ДАННИ

За осигуряване на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмиране, управление и ресурсното осигуряване на местното развитие в Общинския план за развитие на община Крушари за периода 2014-2020 г. е създадена система за наблюдение и оценка на изпълнението му, която включва:

- изпълнението на целите и приоритетите на Общинския план за развитие, съгласно определени физически и финансови индикатори;
- организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление;
- предприетите мерки за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на плана за развитие.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР 2014-2020 съдържа следните елементи:

- 1) Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- 2) Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията – наблюдението на изпълнението на ОПР се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, Агенция за чуждестранни инвестиции, Агенция за енергийна ефективност, Агенцията по заетостта, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация.
- 3) Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ОПР се осигурява от бюджета на Община Крушари.
- 4) Органи за наблюдение на ОПР, организация и методи на тяхната работа.

Орган за наблюдение на Общинския план за развитие на Община Крушари е Общинският съвет на Община Крушари. В процеса на наблюдение на изпълнението на ОПР Общинският съвет осигурява участието на заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на Общинския план за развитие. Функциите на органа за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие, съгласно чл. 81 от ППЗРР, включват:

- осигуряване на информация и данни и прилагане на система от индикатори за наблюдение по отношение на реализацията на целите и приоритетите за местно развитие;

- координация на дейностите по наблюдението между централните и местните органи на изпълнителната власт, други заинтересувани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство;
- осигуряване съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности и социалното включване;
- **обсъждане и одобряване на доклади за наблюдението на Общинския план за развитие;**
- осигуряване на комуникация и взаимодействие с административните структури, участващи в процеса на изпълнение на Регионалния план за развитие и на Областната стратегия;
- разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски;
- определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното и местното развитие.

Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частният сектор също участват в процеса на разработване на ОПР и наблюдението на изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана.

5) Система на докладване и осигуряване на информация и публичност.

В ОПР на община Крушари за периода 2014-2020 г. е заложено Кметът да организира наблюдението и изпълнението на Общинския план за развитие и да издаде заповед за създаването на постоянна Работна група за мониторинг (наблюдение) към Община Крушари, която да управлява изпълнението на ОПР и да упражнява контрол и мониторинг върху резултатите от ОПР.

За периода 01.01.2018 - 31.12.2018 г. текущото управление на изпълнението на Общинския план за развитие на община Крушари се осъществява от общинската администрация и кмета, като е създадена със заповед на кмета Работна група за мониторинг (наблюдение) на Общинския план за развитие на община Крушари.

Работната група за управление на реализацията на ОПР се състои от ръководител, заместник-ръководител, секретар и членове. Ръководителят на РГ е контактното лице за изпълнението на ОПР за външните за общината институции.

За целите на изпълнението на отделните проекти се създават проектни екипи за всеки отделен проект, чиито членове имат позиция и професионален профил, съобразен със спецификата на проектите.

В ОПР 2014-2020 г. на община Крушари е заложена част **„Индикатори за измерване на напредъка в изпълнението на ОПР“**, която съдържа специфични индикатори, проследяващи изпълнението на специфични цели на Общинския план за развитие на Община Крушари, но значителна част от тях са неприложим инструмент, тъй като не са обезпечени с коректна методика за изчисление или достоверен източник на информация.

В Община Крушари има разработена детайлна **Програма за реализация на ОПР за 2018–2020 г.** Тя представлява основен инструмент за управление, съдържащ в себе си конкретните действия и проекти с конкретизиране на отговорните институции и преки ръководители, посочване на необходимите финансови ресурси, източниците за финансиране, сроковете за изпълнението на проектите и ангажираните партньори. Програмата осигурява реализацията на стратегическата част и се базира на изводите от извършената Междинна оценка за изпълнението на Общинския план за развитие на община Крушари 2014-2020 към 31.12.2016 г.

5.2. ПРОБЛЕМИ, възникнали в процеса на прилагане на общинския план за развитие през 2018 г.

През 2018 г. се наблюдават следните проблеми, които пряко и/или косвено са оказали влияние върху изпълнението на плана:

- Липса на механизъм за набиране на актуална статистическа информация за всички области на социално-икономическия живот на територията на общината, поради което анализите се извършват на база налична информация за предходни години, предоставена от НСИ;
- Липса на механизъм за набиране на информация за реализираните проекти на НПО и стопанските субекти на територията на общината чрез информация, предоставена от съответните регионални структури;
- Малко на брой активно действащи НПО;
- Липса на стопански субекти, отворени към създаване на ПЧП при реализация на проекти;
- Недостатъчен административен капацитет в публичния и частния сектор за разработване и реализиране на повече проекти с европейско финансиране;

5.3. МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПР КРУШАРИ

Основен принцип за провеждане на държавната политика за регионално развитие е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на процесите на планиране, програмиране, финансиране, наблюдение и оценка.

Общинският план за развитие за периода 2014-2020 г. е разработен на базата на взаимодействие и поддържане на активна комуникация между общинските служители, държавните структури, бизнеса, културните институции, неправителствения сектор, образователните институции, граждани и др.

Основен източник за информираност на обществото по отношение на изпълнението на Общинския план за развитие, публичност и прозрачност, е официалната уебстраница на Община Крушари, в която се публикуват за обществено обсъждане всички нормативни актове, документи, стратегии, планове и програми на общината. На нея се публикува и информация за изпълняваните и реализираните проекти, както и за документите, резултат от тяхното изпълнение.

Информация и публичност на действията по изпълнение на ОПР се предоставят на граждани и организации чрез следните комуникационни канали:

- Чрез информационни справки, внасяни в общинския съвет за промените по бюджета за съответната година;
- Чрез актуализиране на информацията в сайта на общината;
- Провеждане на дискусии;
- Чрез публикации в регионалните медии, вкл. електронните им издания.

В заключение на горепосоченото може да се даде много добра оценка за дейностите по информация и публичност на ОПР, които Община Крушари изпълнява.

5.4. МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА НЕОБХОДИМОТО СЪОТВЕТСТВИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ СЪС СЕКТОРНИТЕ ПОЛИТИКИ, ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО

През 2018 г. експертите от общинската администрация в Крушари демонстрират добра организация при прилагането на ОПР и секторните стратегически и планови документи, като следят отблизо и анализират тяхното изпълнение. Своевременно осигуряват актуална информация за програми и фондове, пред които може да кандидатстват обществени и неправителствени организации за финансиране на проекти и дейности и популяризират успешно реализирани инициативи и проекти чрез интернет-страницата на общината. Оказват съдействие при изграждане на институционален капацитет за подготовка и кандидатстване с проекти за финансиране от различни програми и фондове.

В общината има разработени, актуални и действащи три секторни стратегии за развитие на социалните услуги, личностното развитие на децата и учениците, както и за управление на общинската собственост. В процес на изпълнение са 10 плана, също фокусирани върху социалните проблеми, интеграцията на малцинствени групи, младежите, образованието, както и устойчивото енергийно развитие и стопанисването на горите. Изпълняват се 11 програми в различни приоритетни области. Смисълът на тези разработки е да допълват и доразвиват ОПР. Това предполага още в процеса на тяхната разработка заложените в тях цели, приоритети, мерки и проекти да са свързани с тези на ОПР, както ОПР е разработен в рамките на регионалните, националните и европейските стратегически цели и приоритети. Обвързването и прилагане на единен подход за планиране и програмиране в рамките на общината и в следствие по отношение на наблюдението и оценката на изпълнението на целия пакет от стратегически, планови и програмни документи е от ключово важно значение за ефективно изразходване на средствата и постигане на устойчиви резултати в развитието.

Провеждането на устойчива регионална политика изисква достатъчен административен капацитет и добра координация между местната власт, бизнеса и гражданските организации. Координацията и взаимодействието между заинтересованите страни се извършва, както по вертикала – между Министъра на регионалното развитие, Регионалния съвет за развитие на Североизточен район, Областния съвет за развитие и общината, така и по хоризонтала – между различните звена, ведомства и партньори на общинско ниво. През разглеждания период са положени усилия за постигане на добро съгласуване на действията между различните звена, ведомства и заинтересовани страни на общинско ниво в сферата на образованието, здравеопазването, социалните дейности, икономиката и др. Това личи от документите за наблюдение и контрол, от разработените секторни стратегии и планове, от отчетите за изпълнение на проектите. Създаването на действен механизъм за наблюдение, контрол и оценка на изпълнението на ОПР е от взаимен интерес на всички заинтересовани страни и може да допринесе за осезаеми резултати и устойчивост на реализираните проекти. Особено важно е да се поддържа постоянна връзка и контакт с областната администрация, съседните общини, бизнеса и неправителствените организации. От добрата координация между тях и общинската администрация зависи успешното изпълнение на ОПР. За целите на Наблюдението на ОПР със заповед на Кмета Община Крушари е създадена Работна група, която осъществява Системата за вътрешен мониторинг на Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г.

5.5. МЕРКИТЕ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО

Прилагането на принципа за партньорство включва информиране на всички заинтересовани страни и възможности за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи, извършване на консултиране по отношение реализацията на ОПР Крушари чрез организиране на дискусии, в т.ч. участие във формални и неформални структури за планиране и мониторинг на различни равнища с представители на социалните и икономически партньори и гражданското общество.

Основен източник на информация за реализацията на ОПР е официалният сайт на общината, на който, съгласно ППЗРР чл. 37, ал. 2, е публикуван Общинският план за развитие и решението на Общински съвет за неговото приемане. На сайта са публикувани всички актуални стратегии, планове и програми, както и архив от предишния планов период. Там е поместена и Междинната оценка за изпълнение на Общинския план за развитие на община Крушари 2014-2020 година. Въпреки добрата отчетност може да бъде отбелязана препоръката за публикуване и на годишните доклади за наблюдение и оценка на ОПР 2014-2020.

Сайтът следва да продължи да бъде главен информационен източник по отношение на ОПР, като се актуализира с годишните доклади по изпълнението на ОПР. Различните рубрики от сайта също имат принос за подобряване на информираността по отношение на ОПР. Чрез списъците с изпълнени проекти, проекти в процес на изпълнение, планирани проекти, както и презентационните материали към различни проекти, обществеността и бизнесът получават полезна информация за постигане на целите и приоритетите на

общинския план за развитие 2014-2020 г. По този начин се осигурява по-голямо участие на гражданите в оценката на направените разходи, регламентирани в чл. 36 и 37 от ППЗРР; реалистична оценка на степента на постигане на целите и задачите на плана, както и на постигнатите ефекти.

5.6. РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНИ ОЦЕНКИ КЪМ КРАЯ НА СЪОТВЕТНАТА ГОДИНА

Към края на 2018 г. в община Крушари е разработена Междинна оценка за изпълнението на ОПР в периода 2014-2016 г. Междинната оценка дава детайлна и систематизирана оценка за начините и резултатите от изпълнението на ОПР, вкл. чрез подробен анализ на изпълнените 60 проекта. Направен е обзор на степента на изпълнение на отделните приоритети, както по отношение на привлечените финансови ресурси, така и по отношение на индикаторите. Междинната оценка завършва с набор от конкретни изводи и препоръки, част от които остават актуални и към днешна дата – те са затвърдени в заключенията на настоящия Годишен доклад.

Прави ясно впечатление, че в резултат от препоръките на Междинната оценка община Крушари е предприела корективни мерки, с които са осигурени следните подобрения:

- Разработена е **Програма за реализация на ОПР**, която дефинира конкретни проекти с финансови и времеви параметри за тяхното изпълнение в съответствие със задължителната структура на ОПР от Закона за регионалното развитие и при отчитане на реалистичните финансови потенциали и възможности;
- Програмата за реализация е допълнена с конкретни мерки за осигуряване на заетост;
- **Индикативната финансова таблица на плана** е коригирана на база Програмата за реализация и отразява реалните възможности за осигуряване на средства по отделните приоритети и от различните източници на финансиране.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Заклучения:

- Запазване на социално-икономическите условия и предизвикателства за общината от периода преди разработването на ОПР, при продължаваща тенденция за намаляване на населението и рисковете пред осигуреността от кадри и работна сила;
- Подобряване на икономическите показатели след разработването на ОПР Крушари в рамките на периода от изпълнението на плана;
- Перспективи за подсилване на отчетения икономически растеж при следване на приоритетните области за интелигентна специализация от Областната стратегия на Добрич – производство на хранителни продукти и напитки, вкл. млечни продукти, преработка на зърнени култури, преработка на плодове и зеленчуци, производство на семена; производство на био-продукти, вкл. етерични масла; насърчаване на селския туризъм;
- Добър резултат от изпълнението на ОПР през 2018 г. - 19 изпълнени проекта с финансова стойност от 2,9 млн. лв, която се доближава до заложените прогнози от актуализираната Програма за реализация на ОПР крушари с общо 17 млн. лв. за периода 2017-2020;
- Превес на проекти и мерки в подкрепа на Приоритет 4 „Социално приобщаване и намаляване на бедността (приобщаващ растеж)“ и Приоритет 5 „Подкрепа за устойчиво развитие (свързаност и зелена икономика)“. Най-значимият дял от инвестициите е насочен към обновяване на СУ „Христо Смирненски“ с.Крушари и транспортна инфраструктура.
- През 2018 г. са затвърдени усилията на община Крушари за опазване и развитие на местното културно наследство с дейности по крепостта „Залдапа“ в рамките на Приоритет 1 „Създаване на местни общества на знанието“;
- Социализацията на културното наследство е успешно съчетана с развитието на трансгранично сътрудничество с община от Румъния – проект „Трансграничен съюз в рамките на историята“ за изграждане на лапидариум и изработване на макет на крепостта „Залдапа“ по Програма INTERREG V - А Румъния - България 2014-2020;
- Отчетливо подобрение в съответствието между финансовите прогнози и отчета за изпълнението на ОПР, резултат от разработената Програма за реализация и актуализираната индикативна финансова таблица – в сравнение с констатациите от Междинната оценка;
- Неравномерно разпределение на проектите и привлечените ресурси между отделните приоритети, предмет и на заключенията от Междинната оценка. Причините са в нереалистично големия брой приоритети-специфични цели-мерки на ОПР Крушари, част от които не са релевантни към социално-икономическите нужди и потенциали в общината;

- Превес на финансирането на проекти чрез субсидии от Централния бюджет – над 80% общ дял от цялостното финансово изпълнение за 2018 г.;
- Липса на отчетени проекти с частно финансиране, както и на резултати от реализирани публично-частни партньорства или междуобщински сътрудничества;
- Неравномерност в разпределението на проекти и средства между отделните мерки на всички приоритети, резултат на обширните предвиждания на стратегията на ОПР;
- Голям брой индикатори без практическа стойност за процеса по наблюдение и оценка на общинското развитие – наличие на индикатори без ясна методика на пресмятане и достоверен източник на информация. Липса на достатъчно индикатори, базирани на конкретни статистически данни;
- Нужда от подобряване на текущото отчитане на проекти при включване на информация за проекти и инвестиции на частния сектор.

Препоръки:

- Придържане към заложените конкретни проекти в Програмата за реализация на ОПР Крушари с оглед доброто съответствие между план и отчет в общинското развитие;
- Мобилизиране на идеи и ресурси за подготовка, кандидатстване и изпълнение на повече проекти с европейско финансиране в контекста на Програмата за реализация на ОПР и актуалните възможности на оперативните и трансграничните програми;
- Поставяне на акцент върху проекти с принос към проекти за икономическа активност и заетост, вкл. на икономически неактивни лица, младежи и групи в социална изолация, както и на тяхната квалификация и преквалификация;
- Поставяне на акцент върху подобряване на здравните услуги, образованието и водоснабдяването;
- Поставяне на акцент и върху проектите и инициативите в подкрепа на посочените приоритетните икономически области за интелигентна специализация;
- При евентуална актуализация на ОПР - Намаляване и конкретизиране на специфичните цели и мерките от стратегията на ОПР с оглед на по-добър фокус в общинското развитие и концентрация на ресурсите;
- При евентуална актуализация на ОПР – намаляване и предефиниране на индикаторите за наблюдение при обвързването им с конкретен източник на информация и ясен начин на измерван/отчитане;
- Текущо отчитане на изпълняваните проекти от отделните дирекции и ресори на община Крушари по общ образец (по примера на Приложение 1. Списък с проектите в община Крушари през 2018 г.). Включване на проекти на бизнеса в отчетите;
- Подготовка и обсъждане с ключови партньори на годишни планове за изпълнение на ОПР, които са практическа извадка от Програмата за реализация.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. СПИСЪК С ПРОЕКТИТЕ В ОБЩИНА КРУШАРИ ПРЕЗ 2018 Г.

Проект	Принос към Специфична цел и мярка	Бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране	Бенефициент / Партньор	Статус
ПРИОРИТЕТ 1: СЪЗДАВАНЕ НА МЕСТНИ ОБЩЕСТВА НА ЗНАНИЕТО					
„Изграждане на временно защитно покритие на крипти в Епископски базилики №3 и №4, находящи се в обект „Антична крепост „Залдапа“ в местността „Калето“, село Добрин, Община Крушари, Област Добрич, в поземлен имот №000046“	СпЦ 1, М2	119,18	Централен бюджет	Община Крушари/ Регионален исторически музей - Добрич	В процес на изпълнение през 2018 г.
ПРИОРИТЕТ 2: НАСЪРЧАВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ, БАЗИРАН НА ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО					
ТГС „Румъния – България“ Проект „Трансграничен съюз в рамките на историята“ за изграждане на лапидариум и изработване на макет на крепостта „Залдапа“.	СпЦ 2, М1	150,94	Програма INTERREG V - А Румъния - България 2014-2020	Община Крушари	В процес на изпълнение през 2018 г.
ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА И АГРАРЕН БИЗНЕС					
Изпълнение на проекти по Подмярка 4.1. "Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства" и по Подмярка 4.2. "Инвестиции в преработка / маркетинг на селскостопански продукти" на мярка М04 "Инвестиции в материални активи" от рамката на МИГ Тервел-Крушари	СпЦ 2, М1	-	ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари	Земеделски производители	В процес на изпълнение през 2018 г.
ПРИОРИТЕТ 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА (ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ)					
Проект „Работа“ по ОПРЧР за осигуряване на заетост за трайно безработни лица в 19 населени места от община Крушари, свързана с поддържане и облагородяване на зелени площи	-	59,69	ОПРЧР 2014-2020	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.

Проект	Принос към Специфична цел и мярка	Бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране	Бенефициент / Партньор	Статус
1.Реконструкция на открита спортна база" СУ "Христо Смирненски" 2.Ремонтни дейности в СУ " Христо Смирненски" с. Крушари за изграждане на соларна система и външна комбинирана спортна площадка;	СПЦ 1, М2	455,85	Централен бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
Доставка на спортно оборудване СУ „Христо Смирненски“ с.Крушари	СПЦ 1, М2	14,49	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
Ремонт читалище с. Александрия	СПЦ 3, М1	21,11	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
Провеждане на регионален фолклорен събор „Текето“ и „Празник на гърнетата – Кулинарната академия на Добруджа“	СПЦ 3, М1	4,24	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
Доставка на отоплителна инсталация за Център за социална рехабилитация и интеграция	СПЦ 3, М4	7,39	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
Проект "Подкрепено детско развитие" за осигуряване на дейности, свързани с превенция на социалното изключване на деца до 7 години и техните родители - средствата по проекта са разплатени през 2016 г.	СПЦ 3, М4	0,00	ОПРЧР 2014-2020	Община Крушари	В процес на изпълнение през 2018 г.
"Топъл обяд - община Крушари" - посочените средства са само за 2018 г.	СПЦ 3, М4	48,18	ОП "Храни" 2014-2020	Община Крушари	В процес на изпълнение през 2018 г.

Проект	Принос към Специфична цел и мярка	Бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране	Бенефициент / Партньор	Статус
ПРИОРИТЕТ 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА)					
Ремонт на част от общински път DOB 2176 /III-293/ Крушари-Северци-Граница Община Крушари-Добричка/Черна-Житница-Тянево" 2.Част от общински път DOB 3174 /III 2932/ Добрин – Благовец от км 0+000 до км 1+430 Община Крушари, област Добрич	СпЦ 1, М1	609,35	Централен бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
Ремонт на улица „Добри Орлов“ с.Крушари; улици в с. Лозенец; улица „Хан Телериг“ с. Крушари	СпЦ 1, М1	439,88	Централен бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
„Рехабилитация на част от улица „Черно море“ и улица „Изгрев“ в с.Крушари, община Крушари, област Добрич“	СпЦ 1, М1	164,71	ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари	Община Крушари	В процес на оценка през 2018 г.
Изготвяне на Общ устройствен план - през 2018 г. не са усвоени средства	СпЦ 2, М1	0,00	Централен бюджет	Община Крушари	В процес на изпълнение през 2018 г.
Рехабилитация на уличен водопровод на ул.„Хан Телериг“ – с.Крушари	СпЦ 2, М4	15,00	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
Финансово подпомагане на съществуващи футболни клубове на територията на община Крушари	СпЦ 2, М6	22,00	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.
„Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за ТБО на територията на община Крушари“	СпЦ 3, М2	761,95	ПУДООС	Община Крушари	В процес на изпълнение през 2018 г.

Проект	Принос към Специфична цел и мярка	Бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране	Бенефициент / Партньор	Статус
ПРИОРИТЕТ 6: ПАРТНЬОРСТВО ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ					
Модернизация на техническото оборудване в администрацията - закупуване на компютърни конфигурации, мултифункционални устройства	СпЦ 1, М1 СпЦ 1, М2	7,77	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2018 г.